

Tio års preskriptionstid för HSAN-påföljd?

EN ORIMLIG SKÄRPNING

För ganska exakt två år sedan – den 1 oktober 1994 – ersattes den gamla tillsynslagen med en ny lag om disciplinpåföljd inom hälso- och sjukvården. Det är alltså denna lag som Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) idag tillämpar när den avgör ärenden om felhandlingar inom sjukvårdssystemet.

Enligt lagen kan sjukvårdspersonal som inte fullgör vad som åligger dem i yrkesutövningen åläggas disciplinpåföljd – erinran eller varning – om felet inte är ringa. Verksamheter som omfattas är undersökning, vård och behandling av patienter samt även klinisk forskning på människa.

I tillsynslagen föreskrevs att en sådan påföljd inte får åläggas någon som inte inom två år efter förseelsen underrättats om att en anmälan skett. I disciplinpåföljdslagen har detta kompletterats med en regel som innebär att påföljd aldrig får utdömas senare än fem år efter förseelsen, s k absolut preskription.

En rimlig preskriptionstid bör tillgodose två skilda önskemål. Å ena sidan bör det ges tillräcklig tid för en noggrann beredning av påföljdsärendena i HSAN och eventuell överinstans. Det är till fördel för både anmälare och anmäld. Å andra sidan är det mycket angeläget att en tänkbar påföljd följer så snart som möjligt efter den anmälda händelsen.

Såsom framhålls i förarbetena till lagen är ändamålet med disciplinpåföljd att stärka patientsäkerheten: »Påföljden bör därför följa inom en inte alltför avlägsen tidsrymd från förseelsen för att vara meningsfull. Om den som riskerar råka ut för dis-

ciplinpåföljden lång tid efter förseelsen har fullföljt sitt arbete utan vidare missöden kan en disciplinpåföljd framstå som obefogad.»

Sett i det perspektivet framstår en femårig preskriptionstid som mer än väl tilltagen. En så lång handläggningstid borde egentligen accepteras endast i undantagsfall.

Socialdepartementet har emellertid uppmärksammat att det trots allt har inträffat ett antal anmälningsfall där absolut preskription inträtt. I en promemoria konstaterar departementet att detta inte bidrar till att hålla rättssäkerheten på en för både patienter och personal godtagbar nivå.

Problem uppstår, framhålls det, bl a när HSAN-beslut överklagas. Även överinstanserna – Kammarrätten och Regeringsrätten – måste nämligen iakttä femårsgränsen.

Enligt promemorian gäller missförhållandena särskilt ärenden av komplicerad och principiell natur. Där kan handläggningen dra ut på tiden beroende på behovet av särskild utredning av medicinsk, vetenskaplig expertis – ofta i flera instanser. Socialdepartementet föreslår därför att *preskriptionstiden förlängs till tio år*.

Enligt Läkarförbundets mening är detta fel medicin för att lösa ett problem som har sin grund i något helt annat, dvs de dömande myndigheternas bristande resurser. Att förlänga den absoluta preskriptionstiden vore till men för såväl den enskilde patienten och patientsäkerheten som yrkesutövarens rättssäkerhet.

Det är visserligen önskvärt – ur

samtliga dessa tre synvinklar – att prövning av disciplinärenden verkligen slutförs. Men detta måste verkställas inom rimlig tid – det är svårt att acceptera promemorians uppfattning att tidsaspekten är av »mindre betydelse» när det gäller det allmänpreventiva syftet.

Det är ytterst få ärenden – om ens något – som kräver en så omfattande medicinsk utredning att det inte hinner bli färdigutrett innan preskription inträder. Att ärendet sedan inte hinner bli slutgiltigt prövat beror i stället på de dömande myndigheternas bristande kapacitet att kontinuerligt döma i mål som är klara för avgörande.

Samma sak gäller ärenden som försenas på grund av processuella frågor eller för att de först utreds inom Socialstyrelsen. Om något sådant ärende skulle kräva en så omfattande utredning att det uppstår risk för preskription måste de dömande instanserna rimligen kunna bevaka detta och påskynda just det ärendet.

En förlängning av preskriptionstiden kan dessutom sända ut felaktiga signaler om innebörden av HSANs påföljder. Det framhålls i promemorian att disciplinpåföljden inte skall ses som ett straff utan mer som en markering som kan tjäna till vägledning.

Då framstår det som märkligt att man för disciplinpåföljder i hälso- och sjukvården vill införa en preskriptionstid som eljest bara tillämpas för brott som kan föranleda fängelsestraff. Slutsats: detta är en oproportionerlig skärpning som definitivt bör skrinläggas. •